

EDITORIAL

DESPRE ZEII SAU ÎNGERI ȘI DUMNEZEU

În cele ce urmează reproducem fragmente din scrisoarea adresată de Carl Gustav Jung lui Martin Buber la 22 februarie 1952, publicată în revista "Merkur" VI/5, mai 1952, p.467-473.

"Astfel de reprezentări (arhetipale) se comportă într-un mod atât de autonom din cauza energiei lor specifice...Faptul însuși al acestei autonomii trebuie luat foarte în serios. Mai întâi din punct de vedere teoretic, în măsura în care această autonomie trimite la o disociere...iar apoi din punct de vedere practic, deoarece ea constituie fundamentul confruntării dialectice dintre eu și inconștient...Într-adevăr, eul face față mai întâi unor forțe psihice care, din cauză că poartă din totdeauna denumiri sacre, sunt identificate în mod tradițional cu unele entități metafizice. Analiza inconștientului a pus mereu în evidență prezența acestor forțe sub forma unor imagini arhetipale, dar acestea *nu sunt identice conceptelor corespunzătoare*... Mi-am bazat raționamentul pe ceea ce este accesibil experienței, adică pe una dintre acele foarte sensibile forțe ale inconștientului. Acestea din urmă sunt tipare numinoase sau, cu alte cuvinte, conținuturi, procese și dinamici inconștiente. Aceste tipare sunt, dacă se poate spune astfel, imanente-transcendente. Deoarece singurul meu mod de cunoaștere este experiența, nu pot depăși această graniță...Să nu se uite că vorbesc despre fenomene psihice care se dezvăluie ca fiind, la modul empiric, fundamentele unor concepte metafizice și că atunci când spun, de exemplu, «Dumnezeu», nu mă refer la nimic altceva decât la entități psihice demonstrabile care sunt, în fond, de o realitate izbitoare. Celui ce nu ar crede nimic din toate acestea îi adresez invitația de a vizita un spital psihiatric, ceea ce îi va da de gândit...Fără îndoială, profanul își imaginează că are de-a face cu o sumbră boală organică. Teologul care bănuiește aici lucrarea diavolului, se află totuși mult mai aproape de adevărul psihologic...

Ipoteza mea de lucru este realitatea sufletului, iar principala mea activitate constă în adunarea, descrierea și explicarea faptelor care formează materialul meu...

Dumnezeu a dăruit despre Sine o imagine de o măreție de neconceput...și a plasat-o ca arhetip, în inconștientul omului, nu pentru ca teologii din toate vremurile și din toate locurile să facă din aceasta obiectul disputelor lor, ci pentru ca omul lipsit de aroganță să poată contempla această imagine în pacea sufletului său...o imagine care să conțină tot ceea ce ar putea el să conceapă despre zei sau despre fundamentele sufletului său...arhetip a cărui prezență este confirmată nu numai de istoria civilizațiilor, ci și de experiența psihică individuală".

*

În amplul interviu luat de John Freeman și difuzat de BBC la 22 octombrie 1959, Jung dialoga cu reporterul astfel:

Rep.: Trebuia să mergeți la biserică ?

Jung: Era normal. Toată lumea se ducea duminica la biserică.

Rep.: Și credeți în Dumnezeu ?

Jung: O, da.

Rep.: Credeți și astăzi în Dumnezeu ?

Jung: Astăzi? (Pauză) Răspunsul e dificil. Astăzi *știu*. Nu mai am nevoie să cred. Știu...Vedeți, termenul de credință este dificil pentru mine. Eu nu cred. Trebuie să am un motiv pentru a admite o ipoteză anume. Fie cunosc un lucru, și atunci îl cunosc, nu am nevoie să cred asta. Nu-mi permit, de exemplu, să cred ceva în mod gratuit. Nu pot să fac așa ceva. Fie, dacă există suficiente motive pentru o anumită ipoteză, o voi accepta, în mod evident. Voi spune: "am avea de luat în considerație cutare sau cutare posibilități"..., înțelegeți ?

YOGA ȘI CREȘTINISM

STRUCTURA CORPULUI ENERGETIC CA PROIECȚIE DIVINĂ

"Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său" (Geneza 1.27)

Corpul "subtil" al omului - alcătuit dintr-o rețea de canale (nadi) și centre energetice (chakre), pe care le iluminează energia Kundalini ca manifestare a Sfântului Duh - reprezintă, în concepția yoghină, reflectarea la nivelul micro-cosmosului uman, a structurii Ființei Cosmice (Virata). Chakrele, în număr de șapte, sunt așezate, ca niște trepte, în lungul coloanei vertebrale. Calitățile chakrelor sunt

reflectarea atributelor divine, a energiilor specifice ale acestora, care se materializează în rostirea numelor divine sub formă de rugăciuni (mantra, în sanscrită). Ele activează energetic chakrele și ajută aprofundarea meditației și intrarea în "conștiința fără gânduri" (Nirvichara Samadhi). Este de-a dreptul surprinzător să regăsim aceste concepte în scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii creștine.

"Omul conține în el toate elementele din care este alcătuit universul" (143). Lossky (128) amintește "ekstazul Cuviosului Benedict de Nursia (mort în 547), care a văzut întregul univers ca adunat într-o rază de lumină dumnezeiască" (vezi Sf. Grigore cel Mare, *Dialogorum liber*, II, cap.35). "O persoană nu este partea unui tot, căci ea conține într-ânsa totul"; "căci tot ce a fost creat de Dumnezeu în diversele naturi se reunește în om ca într-un creuzet" spunea Sf. Maxim (135). "Slava Sa se arată în puterile cerești, se oglindește în om" (104). Regăsim aici concepția holistică, potrivit căreia, într-un fragment al unei holograme, se oglindește imaginea întregului.

"Scara teologiei catafactice, care ne dezvăluie numele dumnezeiești scoase îndeosebi din Sfintele Scripturi, constituie o serie de trepte care trebuie să slujească drept sprijin contemplării. Calea teologiei catafactice este "o scară a teofaniilor sau arătărilor lui Dumnezeu în creație" (67-68). Referindu-se la scrierile Părinților Bisericii, Lossky comentează: "Câteodată chipul lui Dumnezeu este asimilat cu o calitate a sufletului, cu sălășluirea Duhului Sfânt în suflet" (144).

"În ceea ce privește numele pe care le dăm lui Dumnezeu, ele ne dezvăluie energiile Sale ce se pogoară spre noi", spunea Sf. Vasile (62).

"Adesea darurile Sfântului Duh sunt arătate prin numele celor șapte duhuri, care se găsesc într-un text din Isaia - «duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii, duhul sfatului, duhul puterii, duhul cunoștinței, duhul bune credințe, duhul temerii de Dumnezeu» (Isaia 11. 2-3)". Dar tocmai acestea sunt calitățile atribuite de yoghini celor șapte chakre: înțelepciunea (Muladhara), cunoștința (Swadis-than), credincioșia (Nabhi), puterea (Anahath), sfatul (Vishuddhi), înțelegerea (Agya), temerea de Dumnezeu (Sahasrara).

După cum am arătat în articolele anterioare, harul îndumnezeitor este comunicat de energia necreată (Kundalini), manifestare a Sfântului Duh. "Treimea rămâne în noi...prin energiile comune ale celor trei ipostasuri, adică prin har, căci așa se numesc energiile îndumnezeitoare pe care ni le comunică Sfântul Duh" (114). "Rămânem creatură, devenind însă dumnezeu prin har, așa cum Hristos a rămas Dumnezeu devenind om prin întrupare" (114-115).

Tudor Dan

În paranteze sunt indicate paginile din "Teologia mistică a Bisericii de Răsărit" de V. Lossky, Ed. Anastasia, București.

MARI PERSONALITĂȚI

ÎNȚELEPCIUNEA LUI GANDHI

(urmare din nr. 3 al revistei "YOGA SPONTANĂ")

"Adevărul dăinuie chiar dacă nu are sprijin public. El se susține singur."

"Toate religiile lumii, deși pot diferi în alte privințe, proclamă la unison că în lume nu trăiește altceva decât Adevărul".

"Esența tuturor religiilor este una singură. Numai abordările lor sunt diferite".

"În natură există o unitate fundamentală pătrunzând toată diversitatea pe care o vedem în jurul nostru. Religiile sunt date umanității pentru a accelera procesul realizării unității fundamentale".

"Suma totală a tot ce viețuiește este Dumnezeu. Putem să nu fim Dumnezeu, dar suntem din Dumnezeu așa cum o picătură de apă este din ocean".

"Evoluția perpetuă e legea firii, iar un om care încearcă mereu să-și mențină dogmele pentru a părea consecvent, se pune într-o poziție falsă".

"Resping orice doctrină religioasă care nu apelează la rațiune și care este în conflict cu moralitatea".

"Autoritatea morală nu poate fi menținută prin nici o încercare de a o păstra. Ea vine fără a o căuta și se menține fără efort".

"Toată lumea are credință în Dumnezeu, deși nu toată lumea o știe. Pentru că oricine are încredere în el însuși, iar acea încredere ridicată la puterea «n» este Dumnezeu".

"Intelectul ne conduce în bătălia vieții până la o anumită limită, dar în momentele cruciale ne face să dăm greș. Credința transcende rațiunea. Când orizontul este cel mai întunecat, iar rațiunea umană este doborâtă la pământ, atunci credința este cea care strălucește cel mai tare și ne vine într-ajutor".

"Poate lua decizii mari numai acela care are o credință de neclintit în Dumnezeu și care se teme de Dumnezeu".

"Există o judecată mai înaltă decât a tuturor curților de justiție și aceasta este judecata conștiinței proprii".

"Oricât de mult aş simpatiza şi aş aprecia nişte motive temeinice, sunt un oponent neclintit al metodelor violente, chiar dacă ele ar servi cea mai nobilă dintre cauze".

"Adevărul stinge neadevărul, dragostea stinge ura, suferința stinge violența. Această regulă eternă nu este o regulă doar pentru sfinți, ci pentru toată lumea".

"Știu, a alunga complet mânia din pieptul cuiva este o sarcină dificilă. Nu poate fi împlinită printr-un efort pur personal. Se poate înfăptui numai prin harul lui Dumnezeu".

"«Ochi pentru ochi» va sfârși prin a face pe toată lumea oarbă".

"A ierta nu înseamnă a uita. Meritul constă în a iubi, în ciuda sentimentului acut că cel care trebuie iubit nu este un prieten. Nu e nici un merit în a iubi un dușman pe care, prin uitare, îl crezi prieten".

"Fiecare dintre noi trebuie să-și găsească pacea din interior. Iar pacea, pentru a fi reală, trebuie să fie neafectată de circumstanțe exterioare".

"Nimeni nu este fără defecte, nici chiar oamenii lui Dumnezeu. Ei sunt oamenii lui Dumnezeu nu pentru că sunt fără defecte, ci pentru că ei își cunosc defectele, se străduiesc să le corecteze, nu și le ascund, și sunt gata mereu să se îndrepte".

"Eu privesc numai la calitățile oamenilor. Nefiind fără pată eu însumi, nu-mi permit să examinez defectele celorlalți".

(culese de Sorin Voinescu)

ASTROLOGIE

CICLURILE COSMICE (IV)

COSMOLOGIA MODERNĂ concepe momentul Creației sub forma teoriei Marii Explozii (Big Bang), potrivit căreia Atomul Originar s-a scindat în numărul imens de corpuri și ansambluri cerești care, de atunci, se află în expansiune. Dar dilatarea cosmosului nu va putea dura la nesfârșit, ea fiind urmată de contrariul ei, implozia, ce va duce din nou la Atomul Originar și va încheia astfel ciclul cosmic.

"Chiar într-o expansiune la nesfârșit, universul n-ar fi, poate, etern. Materia din care sunt formate obiectele noastre (cosmice, n.a.) s-ar dezintegra, încet, în lumină" (Hubert Reeves, *Răbdare în azur*, Ed.Humanitas, București 1993, p.18). Concepția despre expansiunea universului se regăsește în *Biblie*, în Geneză, unde se amintește de "întinderea cerului" (1.8) care, în limba de origine se numea "rakhiah" având și semnificația de "expansiune", deoarece are aceeași rădăcină cu verbul "a se întinde", "a se dilata". Și scrierile vechi indiene arătau că, înaintea Creației, Dumnezeu era nemanifestat și nediferențiat (Parabrahman). Momentul manifestării reprezintă actul Creației universului, când El S-a scindat în Tatăl Ceresc (Sada-Shiva), Puterea Sa (Adi Shakti), sau Mama Divină, echivalent al Duhului Sfânt, concomitent cu manifestarea principiului de Fiu Divin (Ganesha, sau Silaba Sacră OM/AUM). Cititorul poate regăsi această concepție despre actul Creației, în minunatele versuri ale lui Mihai Eminescu, un bun cunoscător al indianisticii:

"Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface, Și cu sine împăcată stăpâna eterna pace !... Dar deodat-un punct se mișcă...cel dintâi și singur...lată-L Cum din chaos face Mumă, iară el devine Tatăl !... Punctu-acesta de mișcare, mult mai slab, ca boaba spumii, E stăpânul fără margini peste marginile lumii..." (Scrisoarea întâia)

În hinduism, Trimurti (= forma triplă) constă din cele trei aspecte divine supreme. Brahma ¹⁾ este Creatorul. La terminarea ciclului, creația va fi distrusă de către Shiva. Al treilea membru al triadei, Vishnu, este suportul creației, susținătorul evoluției, care s-a încarnat ca avatar (= pogorâre; de la Ava

= jos și Tri = a trece dincolo), de câte ori a fost necesar, pentru a salva creația, în vederea continuării procesului evolutiv.

Prima sa încarnare a fost Matsya, peștele. Obiectivul acestui avatar a fost salvarea de la potop a lui Vaiswata, al șaptelea Manu și părintele rasei umane.

Sub forma lui Kurma, broasca țestoasă, Vishnu a apărut pentru a salva ce era prețios, în urma potopului. El s-a așezat în această formă pe fundul oceanului de lapte, făcând din carapacea sa suportul muntelui Mandara. Zeii și demonii au răsucit marele șarpe Vasuki în jurul muntelui și, trăgând de el, ca de o frânghie, au bătut oceanul până au recuperat cele dorite.

Varaha, mistrețul, care a fost a treia încarnare, a înălțat pământul tras la fundul oceanului de către demonul Hiranyaksha.

A patra intervenție a lui Vishnu a fost sub forma lui Narasinha (= omul-leu), care a salvat omenirea de tirania demonului Hiranyakasipu, căuia Brahma îi acordase favoarea de a fi invulnerabil. Ecourile acestei epoci îndepărtate s-au transmis în Orientul Mijlociu. Datorită pervertirii induse de spiritele demonice (Asura), oamenii au ajuns să venereze efigia sfinxului, care este reversul lui Narasinha, deoarece - după cum se vede la statuia colosală de la Gizeh, în Egipt - partea superioară a sfinxului este umană, iar cea inferioară leonină, în timp ce statuile indiene îl înfățișează pe Narasinha ca leu în partea de sus și ca om în cea de jos. În Mesopotamia se află reprezentat pe un perete stâncos din Shahrizor (Irak), sub forma unui războinic uriaș, Naramsin "zeul din Akkad", care a luptat împotriva asirienilor (Asura).

Potrivit tradiției, primele patru avataruri ale lui Vishnu ar fi apărut în timpul celei dintâi vârste cosmice, Krita Yuga.

Piticul Vamana a fost a cincea încarnare, ca fiu al înțeleptului Kashyapa și al lui Aditi. În timpul acela, regele Bali dobândise - prin devoțiune (Bhakti) - stăpânirea asupra celor trei lumi. Piticul i-a cerut lui Bali să-i acorde un ținut atât cât poate cuprinde din trei pași (Trivikrama = trei pași; o altă denumire dată, din această cauză, lui Vishnu). La încuviințarea monarhului, din primii doi pași Vishnu a preluat Cerul și Pământul apoi, respectând virtuțile lui Bali, i-a lăsat în stăpânire regiunea infernală (Patala).

Dacă primele cinci avataruri s-au manifestat la scară cosmică, în următoarele trei s-a evidențiat elementul eroic, iar în ultimele două predomină cel religios.

A șasea încarnare, Parashurama (= Rama cu securea) a eliberat preoțimea (brahmanii) de dominația arogantă a luptătorilor (kshatriya). Istoria lui apare în *Mahabharata*, în *Purane* și în *Ramayana*. El a fost maestrul de arme al lui Arjuna. Corespondentul lui Parashurama, în mitologia greacă, este Zeus.

Au existat trei Rama. Primul a fost Parashu-rama. Al doilea (următoarea încarnare a lui Vishnu) a fost Rama-chandra sau, pe scurt, Rama. Al treilea, Bala-rama, a fost fratele mai mare al celei de-a opta încarnări, Krishna.

Parashurama a pregătit venirea următoarei încarnări.

Rama (Ramachandra = Cel asemenea Lunii) a fost al șaptelea avatar al lui Vishnu. El a coborât pe pământ pentru a-l distruge pe demonul Ravana, domnitorul din Lanka (Ceylon) și regele demonilor numiți Rakshasa. Dobândind de la Brahma invulnerabilitatea față de zei și demoni, el era sortit totuși să fie ucis datorită unei femei. Atunci, Vishnu s-a încarnat ca fiu al unui rege din Ayodhya aparținând rasei solare. Sita, soția lui Rama, a fost răpită de Ravana și dusă în Lanka, de unde a fost eliberată după uciderea lui Ravana. Deși își dovedise nevinovăția prin proba focului, Sita a fost exilată la sihășria lui Valmiki, unde a născut pe gemenii Kush și Lav (vezi partea întâia a serialului).

Vamana, Parashurama și Rama au existat în vremea Treta Yuga.

Krishna (= Cel Negru) a fost a opta încarnare a lui Vishnu. El e unul din eroii *Mahabharatei*, îndeosebi al *Bhagavad-Gitei*, unde se identifică Ființei Supreme (9.4).

Din *Mahabharata* și din *VishnuPurana* aflăm că Vishnu și-a smuls două fire de păr, unul negru și altul alb, și acestea au intrat în pântecele lui Devaki și Rohini. Prima l-a născut pe Krishna, a doua pe Balarama. Krishna a ucis multe încarnări demonice, fie sub forma animalelor, fie a unor oameni, între care propriul său unchi, Kansa. El a fost vizitiul carului de luptă al lui Arjuna și sfetnicul acestuia, în bătălia de la Kurukshetra.

(va urma)

Dan Costian

1) *rădăcina lui Brahma este Brih (= a izbucni), ceea ce poate fi pus în legătură cu crearea cosmosului prin Marea Explozie.*

TRADIȚIE

MESAJUL LEGENDEI GRAALULUI

Alegoria Graalului este descrisă de Mircea Eliade ca fiind o mărturie a continuității tradiției gnostice din secolele II și III (*Istoria credințelor și ideilor religioase*, Ed. științifică și enciclopedică, București 1988, vol.III, p.109-116). În fapt, în sec. al XII-lea se remarcă o exaltare a demnității spirituale și a valorii religioase a Femeii, tot așa cum în textele gnostice se preamărea Mama Divină, concepută ca Duh Sfânt, Înțelepciune, Tăcere mistică. Exemplificăm cu un text din volumul *The Gnostic Gospels*, de Elaine Pagels (p.65 sq.): "Eu sunt Gândirea ce locuiește în Lumina care exista înainte de toate. Eu lucrez în fiecare făptură...Sunt Una invizibilă în Tot". Totodată, pe fondul credinței în Sfânta Fecioară - care domina epoca - și sacraliza indirect femeia, literatura cavaleriească din acea vreme redescoperea sau reactualiza elementele celtice și orientale, fiind influențată și de poezia arabă din Spania, care glorifica femeia și iubirea spirituală pe care aceasta o inspira.

Astfel, în Italia, Franța și Belgia, apare mișcarea *Fedeli d'Amore*, literară în aparență, dar comportând în realitate o gnoză ocultă și probabil, o organizare de tip inițiativ, având drept scop cultul Femeii Unice și inițierea în mistere. Adepții foloseau un «limbaj ascuns» (*parlar cruz*), pentru ca doctrina lor să nu devină accesibilă pentru «la gente grossa».

Jacques de Baisieux arată cât se poate de limpede că inițierea prin Dragoste era de ordin spiritual, explicând sensul cuvântului *Amor*:

"A senefie en sa partie
Sans, et *mor* senefie *mort*;
Or l'assemblons, s'aurons *sans mort*".

("A înseamnă în a lui parte
Fără, și *mor* înseamnă *moarte*;
De le-mpreuni ai: *fără moarte*").

După cum preciza Eliade, "Femeia simbolizează intelectul transcendent, Înțelepciunea. Dragostea... trezește pe adept din letargia în care lumea creștină a căzut din pricina indignității spirituale a Papei...[care] dedicându-se exclusiv problemelor trecătoare, e mort pentru viața spirituală. Nu este vorba, de fapt, de o mișcare eretică, ci de o grupare care nu mai recunoștea papilor prestigiul de șefi spirituali ai creștinătății".

În această efervescentă de reînnoire spirituală, au apărut romanele *Mesei Rotunde*, în jurul legendarei figuri a regelui Arthur. Tematica bretonă pornind de la surse în mare parte celtice, asimila și elemente arhaice, creștine, gnostice, islamice.

Baza comună era *Căutarea* (*Quete, Queste*) lungă și dramatică a unor obiecte miraculoase. După cum vom arăta, era vorba de transmiterea, sub formă alegorică, incomprehensibilă pentru cel neavizat, a unui mesaj inițiativ. s

Scenariul Graalului își face apariția relativ târziu, către anul 1180, prin intermediul lui Chrétien de Troyes. În legătură cu aceasta, J.Vendryes arăta: "nu există în nici o literatură celtică, oricât de bogată, nici o povestire care să fi putut servi de model compunerilor atât de diverse pe care literatura noastră medievală le-a dezvoltat plecând de la acest subiect". Dar cea mai completă și coerentă mitologie a Graalului va fi prezentată în *Parzival*, redactat între 1200 și 1210 de Wolfram von Eschenbach, care admitea că a fost inspirat de un anume Kyot le Provençal. În varianta lui von Eschenbach surprinde numărul și importanța elementelor orientale, spre exemplu, misteriosul nepot al lui Parzival, Preot-Rege care domnește în India. Azi este recunoscut faptul că autorul amintit poseda cunoștințe întinse și exacte asupra realităților orientale, din Siria și Persia până în India și China.

În cele ce urmează vom încerca să descifrăm mesajul conținut în legenda Graalului.

Un fapt deosebit de relevant este că Graalul se manifestă în ziua de Rusalii. Cavalerii Mesei Rotunde primesc vizita Sfântului Graal de Rusalii, tot așa cum apostolii primiseră în aceeași zi Duhul Sfânt. În termeni yoghini, pogorârea Duhului Sfânt este activarea energiei Kundalini, sau Realizarea Sinelui. Mai mult, ei fuseseră investiți cavaleri tot de Rusalii, ceea ce denotă caracterul inițiativ al investiției.

Semnificația particulară a acțiunii rezultă din mențiunea: toți își dădeau seama că o căutare atât de însemnată, și mai ales a tainelor Domnului nostru Iisus Christos, nu putea fi întreprinsă la fel cu celelalte căutări pământești făcute de ei până atunci.

Istoria debutează cu relatarea lui Galaad care e întâmpinat de șapte fete, se va lupta cu șapte cavaleri frați pe care-i va învinge, va reuși să elibereze fecioarele ce se aflau închise într-un castel înconjurat de un râu. Este, evident, o trimitere la cele șapte chakre guvernate de zeități perechi: cele masculine și puterile lor feminine (shakti). Este însă vorba de o cucerire prin luptă (asceză). Castelul fortificat, izolat de ape, ca o insulă, este osul sacru care închide în el energia Kundalini, simbolul lui Gauri, Fecioara divină. Eliberarea fecioarelor este deci eliberarea puterii Fecioarei Gauri, adică a energiei Kundalini. Ea are loc după șapte ani de captivitate, semnificând parcurgerea succesivă a celor șapte chakre.

Cavalerii implicați în căutarea inițiativă sunt supuși confruntării cu forțele Răului, care adeseori iau forma luptelor cu făpturi demonice, asemenea celor purtate de eroii marilor epopei indiene. Majoritatea nu vor face însă față încercărilor, mulți pierzându-și chiar viața, căci erau întinați de păcate.

Simbolurile ce intervin în istorisire sugerează elementele corpului subtil, reprezentat de corabia miraculoasă pe care scria: "Oh, omule care vrei să intri în mine, ferește-te s-o faci, dacă nu ești plin de credință, și află că n-am să te mai susțin și că am să te părăsesc, dacă vei cădea cândva în necredință". "Intrarea" în corpul subtil este activarea acestuia prin trezirea lui Kundalini. Cele trei canale sunt simbolizate de trei fuse de culori diferite, deci având funcții diferite (precum sunt diferite cele trei guna sau tendințe: Tamo, Rajo și Sattva). Al treilea, care se întindea între vârfurile primelor două (așezate față în față, cum sunt canalele laterale) și le unea pe acestea, este, desigur, canalul central. Alt simbol al canalului median este spada a cărei măciulie era făcută dintr-o singură piatră, în care străluceau toate culorile de pe pământ, și fiecare dintre culorile acestea avea puterea ei. Recunoaștem în această nestemată chakra supremă, Sahasrara, care integrează (înmănunchiază) culorile tuturor chakrelor, deci și puterile specifice fiecărui centru energetic. Acestea sunt culorile spectrale ("toate culorile de pe pământ").

Tragerea lamei din teacă e trezirea lui Kundalini. Singurul cavaler autorizat să facă aceasta, e Galaad. Lama a apărut atunci, atât de frumoasă și de luminoasă (ca și manifestarea lui Kundalini sub formă de lumină, pe care numai marii inițiați o pot percepe).

Dintre toți cavalerii, doar trei (Galaad, Perceval și Bohor) se dovedesc vrednici să revadă Sfântul Graal. Lor le apare Iosafat, fiul lui Iosif din Arimateea, primul episcop al creștinilor, pe care Domnul nostru Iisus Christos l-a uns chiar el, în palatul duhovnicesc din cetatea Sarras. În numele de Iosafat se recunoaște cu ușurință denumirea Yuz Asaf, dată lui Iisus în timpul călătoriei Sale spre India.

În fața Sfântului Graal, Galaad s-a așezat la mijloc, Perceval la dreapta, iar Bohor la stânga (indicând dispunerea celor trei canale, din care numai canalul central, Sushumna, conduce la Sahasrara, căci din cei trei doar Galaad a fost vrednic de Sfântul Graal).

Cei trei au dus Sfântul Graal în cetatea Sarras. Odată cu moartea lui Galaad, potirul Graalului a dispărut pentru totdeauna.

Graalul este numele dat potirului în care Iosif din Arimateea strânsese sângele lui Iisus. El reprezintă inima, intersecția crucii cu trei dimensiuni. Yoghinii cunosc faptul că inima e sediul lui Atman, Sinele individual, manifestarea la nivel uman a lui Dumnezeu Tatăl. Găsirea Graalului echivalează deci cu Realizarea Sinelui (Yoga). Extremitățile acestei cruci sunt în număr de șase, a șaptea chakra, Sahasrara, fiind chiar centrul, deci inima sistemului subtil. Or, chakra inimii (Anahat) este proiectată chiar în centrul (inima) Sahasrarei. Este încă o indicație a relației existente între elementele unirii mistice (Yoga), ce se săvârșește în Sahasrara, între Principiul masculin (Atma) și Principiul feminin (Kundalini) ce permite obținerea stării de Yoga.

În sanscrită, Sarabha semnifică "pasăre", arhetip al spiritului, în timp ce Suabha are sensul de "tron". Istoricul antic Iordanes, în a sa *Getica*, amintește existența sarabilor, ca pătură conducătoare la daci: "Primum Sarabos tereos, qui inter eos generosi existebant ex quibus eis reges et sacerdotes ordinantur" (Primii dintre ei erau acei Sarabos tereos dintre care se consacrau regii și sacerdoții). Întemeietorul Țării Românești purta numele de Basarab.

Vasile Lovinescu, în volumul *Dacia hiperboreană* (Cartea Românească, București 1993, p.59,65) arată că acest ultim nume provine prin contracție din Ban-Saraba. "Tereos" înseamnă "țiară", deci Sarabos purtând țiară. Ban-Saraba erau aceeași castă supremă perpetuată timp de o mie de ani în munții de nepătruns ai Transilvaniei. Tot Lovinescu face precizarea că rege al cetății Sarras era Evalac, devenit Mordrain, regele rănit... Sarras - Sarabii, Evalac - Valahii.

În toponimia românească se întâlnesc derivatele Basarabasa (Hunedoara), Basarabi (Dolj, Suceava) etc., iar în munții Carpați se află Hornul Soroabe.

Costi Tudan

DICTIONAR

CORPUL NOSTRU ENERGETIC (IV)

CALITĂȚILE CANALELOR ȘI CHAKRELOR

Sushumna nadi (canalul central): echilibru pe toate planurile, prezent, susținere, adevăr, revelație.

Ida nadi (canalul stâng): dorință, bucurie, devoțiune, existență, auspiciozitate, natură (opusă culturii), intuiție, responsabilitate, cooperare, blândete.

Pingala nadi (canalul drept): acțiune, competitivitate, creativitate, disciplină, respect față de sine, esență cauzală, analiză, cultură și civilizație (opuse naturii).

Muladhara chakra: distrugere a negativității (din noi), combatere a răului (aspect drept); inocență, puritate, înțelepciune, bucurie, spontaneitate, putere de discernământ, putere de atracție (magnetism), memorie (trecut individual și colectiv) (aspect central și stâng).

Swadisthan chakra: atenție pură (aspect drept); creativitate (artistică, științifică, tehnică), simț estetic, inspirație, percepție intelectuală (aspect central); cunoaștere pură (aspect stâng).

Nabhi chakra: demnitate, stabilitate și forță a atenției, finalizare a acțiunilor, lipsă de griji, bunăstare la nivel colectiv (familie etc.) (aspect drept); căutare a Sinelui, evoluție spirituală, suport al vieții materiale și morale, conduită morală, conduită justă, satisfacție (aspect central); pace și echilibru interior, auspiciozitate, generozitate, bunăstare fizică și materială (la nivel individual), soț (soție) perfect(ă) (aspect stâng).

Vidul: respect față de maestrul spiritual (aspect drept); autoritate spirituală (aspect central); capacitate de a fi propriul maestru spiritual (aspect stâng).

Anahath chakra: comportament perfect și responsabil (ca fiu, tată, soț, frate, cetățean), etică profesională (aspect drept sau patern); siguranță (încredere în Dumnezeu, în sine, în alții și în viitor), protecție, încredere, curaj, neînfricare, distrugere a demonilor, relație între părinți (aspect central); dragoste, bucurie, compasiune, după Realizare: Sat (existență) - Chit (conștiință) - Ananda (beatitudine); aici este localizat Spiritul (Atman) (aspect stâng sau matern: Mama Universală, Protectoare a Universului; mama fizică).

Vishuddhi chakra: blândete, respect față de ceilalți, apartenență la universal, non-domație (aspect drept); detașare, diplomație, comunicare, simț al colectivității (aspect central); non-culpabilitate, respect față de sine, puritate a relațiilor, relație frate-soră, non-subordonare (aspect stâng).

Agya chakra: modestie, non-violență față de alții (aspect drept); iertare, spirit de sacrificiu, adevăr, renaștere spirituală (aspect central); deconșionare, detașare de trecut, non-violență față de sine (aspect stâng).

Sahasrara chakra: facultatea de a trăi în prezent, tăcere, conștiință fără gânduri (Nirvichara Samadhi), profunzime, Sat - Chit - Ananda, conștiință colectivă, personalitate integrată în armonia echilibrului universal.

Dr. C. Tudor

(în numărul viitor: despre corespondențele și localizările canalelor și chakrelor)

Nota: la redactarea articolului, au fost folosite conceptele expuse în volumul "Adevărul despre Yoga" de Dan Costian, având îngăduința autorului, căruia îi mulțumim și pe această cale.

POȘTA REDACȚIEI

CE NU ȘTIA EINSTEIN ?

În urma invitației pentru o dezbateră pe marginea articolului despre dialogul între Tagore și Einstein (nr.3 al revistei noastre), am primit de la cititori mai multe scrisori.

DI.Costel Chedică din Brașov, pornind de la fraza lui Tagore "dacă ar exista un adevăr absolut fără nici un raport cu umanitatea, el este complet non-existent", consideră că aceasta pare lipsită de logică pentru că putem observa că universul s-a născut înaintea apariției vieții și cu atât mai puțin a ființei umane, deci el a existat și fără factorul uman.

Dialogul dintre Einstein și Tagore a avut loc în 1930. Cu 5 ani înainte, apăruse în fizică noul domeniu de cercetare al mecanicii cuantice, ale cărei ecuații nu permit determinarea concomitentă exactă a poziției și vitezei unei particule, ci numai probabilitatea acestora într-un anumit punct. Un mare progres s-a realizat în acest domeniu prin interpretările statistice date de marii fizicieni ai epocii: Niels Bohr, Max Born, Werner Heisenberg și alții. Einstein nu a acceptat niciodată aceste interpretări statistice, cu toate că în tinerețe mănuse cu succes calculul statistic. El a rămas credincios idealului clasic considerând că în lumea subatomică procesele elementare se desfășoară perfect determinat. Einstein s-a separat de părerile fizicienilor contemporani cu privire la legile fundamentale ale existenței. Fizicianul polonez Leopold Infeld scria despre maestrul său: "Mă durea să văd izolarea lui Einstein și faptul că el era cumva în afara curentului principal în fizică". Tagore se referă probabil la acest curent din fizică atunci când spune că "știința a dovedit că masa, în calitate de obiect solid, este o aparență și, în consecință, obiectul recunoscut ca atare de inteligența umană n-ar exista dacă această inteligență n-ar fi acolo".

Dar să vedem cum a luat naștere această "logică a straniului" cum o numesc fizicienii. În 1900, fizicianul german Max Planck descoperă cuanta de acțiune (constanta care îi poartă numele) care reprezintă cea mai mică cantitate de energie din lumea noastră fizică. Constanta lui Planck marchează limita extremă a oricărei divizibilități. Existența unei limite inferioare introduce alte limite absolute:

- o lungime ultimă (lungimea lui Planck, care reprezintă cel mai mic interval între două obiecte);
- cea mai mică unitate de timp posibilă (timpul lui Planck).

Pe baza acestor granițe stabilite de teoria cuantică astăzi toți fizicienii acceptă că realitatea nu este cognoscibilă. Cu această logică a straniului interpretările universului bazate pe obiectivitate și determinism nu mai sunt valabile.

În 1801 fizicianul englez Thomas Young face o experiență în care bombardează cu fotoni un ecran, observând caracterul ondulatoriu al luminii. Revenind în 1977 asupra acestei experiențe, fizicianul american Henry Stapp ajunge la concluzii paradoxale (nu vom descrie aici experiența; ne vom rezuma doar la concluzii) și anume, că fotonii "știu" că cineva îi observă și în ce fel sunt observați. Această experiență confirmă faptul că nu are sens să vorbim de existența obiectivă a unei particule elementare într-un punct definit al spațiului.

Concluzia ar fi că fotonul "cunoaște" dispozitivul experimental, știe ce face și ce gândește observatorul. Rezultă de aici că lumea se determină în ultimul moment, chiar în clipa în care o observăm. Experiența arată că nu trăim într-o lume determinată și că există posibilitatea de a schimba totul în orice clipă. Totuși, având în vedere că universul apare relativ determinat, întrebarea este: Cine observă lumea? Fizica cuantică ne relevă că natura este un ansamblu indivizibil, unde totul se află în relație: totalitatea universului apare oriunde și oricând. De asemenea, afirmă că relația între punctele care reprezintă un obiect în mișcare este un simplu produs al spiritului nostru. Când un simplu foton trece printr-o placă fotografică, lasă o urmă care seamănă cu o înșiruire de mici puncte formând o linie. În realitate, electronul care se presupune că lasă o dâră punctată nu există. Potrivit teoriei cuantice, postulatul unei particule dotate cu existență independentă este o convenție comodă, dar nefondată. Fizicienii cred că particulele elementare, departe de a fi obiecte, sunt în realitate rezultatul, mereu provizoriu, al interacțiunilor neconținute între "câmpurile imateriale". Urzeala lucrurilor, substratul ultim, nu este deci material ci abstract.

După ani de tatonări și eforturi, la sfârșitul anilor 40 a apărut teoria cuantică relativistă a câmpurilor. În această perspectivă, o particulă nu există prin ea însăși, ci doar prin efectele pe care le creează. Acest ansamblu de efecte se numește câmp. Realitatea esențială este un ansamblu de câmpuri, care interacționează între ele. Un câmp nu are substanță, ci energie vibratorie. Cunoașterea cuantică ne face să înțelegem că nu există nimic stabil la nivel fundamental. În cele din urmă, obiectele care ne înconjoară nu sunt decât vid. Într-un fel, noi trăim în inima unei iluzii, o realitate care nu pare să fie făcută din materie, ci din spirit. Concluzia ar fi că realitatea în sine nu există, că ea depinde doar de modul în care noi ne hotărâm să o privim. Că entitățile elementare care o compun pot să fie ceva (o undă) și în același timp altceva (o particulă). Teoria cuantică ne spune că pentru a înțelege realul trebuie să renunțăm la noțiunea tradițională de materie, că spațiul și timpul sunt iluzii și că o particulă poate fi detectată în două locuri în același timp.

Tagore știa, ca și în fizica cuantică, că universul nostru este foarte relativ, că spațiul și timpul sunt pure iluzii. Tagore, spre deosebire de fizicieni, știa acest lucru dintr-o cunoaștere transcendentă, fiind un "urmas" al marilor rishi din India, care de mii de ani cunosc această realitate ultimă, pe care știința abia acum o pune în evidență. După mai multe secole de teorii fizice și de experiențe, viziunea materialistă a lumii se stinge sub ochii noștri. Ne vedem puși, dintr-o dată, în situația să ne pregătim să pătrundem într-o lume total necunoscută. Teoria cuantică face să se retragă tot mai departe granițele cunoașterii, până la enigma fundamentală a spiritului uman: existența unei Ființe transcendente - cauză și sens al universului. Știința revine în câmpul filosofic și pentru prima oară există posibilitatea să facem sinteza între materialism și spiritualitate. Saharov vorbea despre o similitudine între concluziile fizicii moderne și filosofia indiană. Iată deci că filosofia orientală și știința occidentală sunt două limbaje diferite ale aceluiași adevăr absolut. Dacă Einstein ar fi cunoscut rezultatele experienței efectuate de fizicianul american H Stapp în 1977, cu siguranță ar fi fost de acord cu Tagore.

Nota redacției: recomandăm cititorilor, lectura volumului "Taofizica" de Fritjof Capra, recent apărut la Editura Tehnică.

Dlui Bălașa Pop din Lugoj, ce semnează sub acest pseudonim, îi mulțumim pentru frumoasele aprecieri la adresa conținutului revistei noastre. În același timp, nu putem fi de acord cu aprecierile pe care le face la adresa învățatului indian ("importanța logicii lui Tagore este infirmată"; "cred că spiritual Tagore este pe o treaptă inferioară lui Einstein"; "Tagore cred că este înclinat mai mult spre materialism") sau afirmațiile despre marele fizician german ("Einstein s-a condus după principiul «crede și nu cerceta»").

DI George Gănescu din Craiova arată, ca și corespondentul din București, că Einstein nu s-a putut rupe de conceptele determinismului clasic, iar ideile sale se reflectă și în confruntarea cu Rabindranath Tagore. Einstein crede că Adevărul poate exista independent de Om.

Tagore afirmă că Adevărul e corecta percepere a Spiritului Universal (Brahman). De această "corectă percepere" noi ne apropiem treptat, prin strădanie și evoluție personală, prin iluminare - în final - care este intuiția directă a Adevărului de către Spiritul Etern. Dar, cum Spiritul este atât în noi (Atman), cât și în afara noastră (Brahman) rezultă că, în esență, este vorba de unul și același lucru. Aerul din interiorul unui ulcior gol este la fel ca aerul din jurul vasului respectiv, are aceeași compoziție, iar când pereții de lut se sparg, nimeni nu se gândește să spună că "s-a pierdut" aerul din ulcior. De fapt, în acest caz, are loc acea "contopire completă a individului cu infinitul", cum afirma Tagore. Dacă desființăm limitele vremelnice trasate de pereții de lut (sau de carne), facem corp comun cu Ființa Universală și, implicit, cu Adevărul, căci, așa cum avea să scrie un an mai târziu Mahatma Gandhi în "Experiența Adevărului": "Dumnezeu este Adevăr și Adevărul este Dumnezeu".

Conceptia lui Tagore, ce nu separă Omul de Univers o regăsim în cuvintele lui Planck, unul din fondatorii mecanicii cuantice: "Știința înseamnă un efort constant și o dezvoltare continuă către un țel pe care intuiția poetică îl poate sesiza, dar pe care intelectul nu-l poate percepe vreodată în întregime".

Evident că intuiția poetică (și nu numai) a lui Tagore are câștig de cauză în fața intelectului lui Einstein. Deoarece, realmente, "un adevăr absolut fără nici un raport cu umanitatea, este complet non-existent".

ISTORIE

RĂDĂCINI SPIRITUALE STRĂVECHI ÎN DACIA (II)

O SPIRITUALITATE EVOLUATĂ, UNANIM RECUNOSCUTĂ

Antichitatea avea cuvinte de apreciere la adresa geto-dacilor. Scriind despre geți, Herodot, supranumit "părintele Istoriei", arăta: "ei sunt cei mai viteji și cei mai dreپți dintre traci" (Istorie IV, 93). Intr-un decret dat de cetatea grecească Dionysopolis, Burebista era numit "cel dintâi și cel mai mare dintre regii Traciei". Dar, după cum vom putea constata din cele ce urmează, elogiile se refereau și la spiritualitatea lor avansată.

Mircea Eliade arată: "Grecii recunos-cuseră destul de devreme originalitatea și forța religiozității trace. Diverse tradiții localizau în Tracia sau în Frigia originea mișcării dionysiace și o mare parte a mitologiei despre Orfeu (Istoria credințelor religioase, Ed.Științifică și enciclopedică, București 1986, vol.II, p.168).

Marija Gimbutas, cunoscut etnograf și istoric contemporan, consemnează: "România este vatra a ceea ce am numit Vechea Europă, o entitate culturală cuprinsă între 6500-3500 î.e.n...A devenit, de asemenea, evident că această străveche civilizație europeană precede cu câteva milenii pe cea sumeriană...A fost o perioadă de reală armonie, în deplin acord cu energiile creatoare ale naturii... Trebuie ca de acum încolo să recunoaștem importanța spiritualității Vechii Europe ca o parte a istoriei noastre" (Civilizație și cultură, Ed.Meridiane, București 1989).

ZALMOXIS

Mircea Eliade constatare cu amărăciune: "Creațiile religioase ale tracilor și geto-dacilor par să fi împărțit deopotrivă un destin nefericit... Cu excepția câtorva informații prețioase, comunicate de Herodot a propos de scenariul mitico-ritual al lui Zalmoxis, informațiile privind religiile tracă și traco-getă sunt puțin numeroase și aproximative". Marele istoric dezvăluie unul din motive: "Ca și celții, sacerdoții și asceții traci și geto-daci nu se încredințau scrierii" (Istoria..., p.168). Astfel, după mărturia lui Caius Iulius Caesar (contemporan cu Burebista și Deceneu), aceștia "nu permiteau consemnarea în scris a învățăturii lor, deși în celelalte treburi, de ordin public și privat, se folosesc, în general, de alfabetul grecesc" (apud O.Drâmba, *Istoria culturii și civilizației*, Ed.științifică și enciclopedică, București 1984, vol.I, p.807). O altă explicație o constituie pierderea stranie a presupusei cărți a împăratului Traian despre războaiele dacice și a cărții lui Criton, medicul acestuia, ca și dispariția altor surse prețioase.

Vom vedea că informațiile ce ne-au parvenit erau nu numai sărace, dar și confuze, uneori de-a dreptul contradictorii.

În ce-l privește pe Zalmoxis (Herodot, Platon, Diodor din Sicilia, Apuleius, Iordanes, Porphyrios, etc.) ori Zamolxis (Strabon, Lukian din Samosata, Diogenes Laertios, Herodian, Suidas, Origenes), el a fost considerat de diferiți autori: personaj istoric îndeplinind rolul de filosof (Iordanes), sacerdot (Strabon), legislator (Diodor), reformator religios, cultural și politic (Herodot, Diodor, Iordanes, Origenes), medic (Platon) sau erou civilizator (Herodot, Strabon), poate mesianic, profet (Strabon), rege (Platon, Iordanes), semizeu ori daimon (Herodot), zeu suprem sau chiar unic.

După informațiile primite de Herodot de la grecii din Hellespont și Marea Neagră, "acest Zalmoxis, fiind om (ca toți oamenii), ar fi trăit în robie la Samos, ca sclav al lui Pythagoras", lucru de care marele istoric se îndoia: "Socot că acest Zalmoxis a trăit cu multă vreme mai înainte lui Pythagoras. Fie că Zalmoxis n-a fost decât un om, fie c-o fi fost într-adevăr vreun zeu de prin părțile Geției, îl las cu bine" (Istorie IV, 95-96; trad.Adelina Piatkovski și Felicia Vanț-Ștef). Istoricul arată că geții "numesc aceeași ființă divină (daimon) Gebeleizis" (IV, 94).

Eliade respinge identificarea celor două zeități (Istoria..., p.172), iar Kernbach presupune o contopire a lor, într-un lent proces de sincretism (*Dicționar de mitologie generală*, Ed.Albatros, București 1995, p.387). Mnaseas din Patara, elev al lui Eratosthene, îl considera identic lui Kronos, iar Diodor îl plasa alături de mari reformatori religioși ca Zarathustra și Moise (apud Drâmba, p.801). Eliade face precizarea: "Kronos era stăpân în Insulele Fericiților unde sunt admiși numai oamenii pioși" (*De la Zalmoxis...*, p.58). Kronos fusese identificat de romani cu bătrânul Saturn, considerându-se că în timpul vârstei de aur (aurea aetas), sub domnia păcii și a fericirii obștești, acesta va trăi la suprafața pământului. Saturnus Rex era Pater Deorum, Tatăl zeilor.

De la Homer (*Iliada* XIII, 301 sq.) la Vergiliu (*Eneida* III, 357), tradiția considera Tracia ca fiind patria lui Ares, zeul războiului (Marte la romani), ce ar putea reprezenta astfel, principala zeitate. Eliade emite ipoteza că la origine, Ares fusese un zeu al cerului, devenit zeu al furtunii și al războiului, sugerând implicit posibila identificare cu Zalmoxis (*Istoria...*, p.169; *De la Zalmoxis...*, p.64-65). După Hadrian Dacicoviciu "se presupune că însuși numele Ares ar fi de origine traco-dacică" (apud Drâmba, p.802). Herodot (*Istoriei* V, 7) arătase că alături de Ares, tracii îi adorau pe Artemis și Dionysos, acesta din urmă fiind fiul divin al zeului Cerului și al zeiței Pământului (vezi mai jos "Cultul Marii Zeițe"). Dionysos era pus în relație directă cu Zalmoxis (Eliade, *Istoria...*, p.175). "A.B.Cook conchide că Zalmoxis era apelativul trac al lui Zeus nou-născut" (apud *De la Zalmoxis...*, p.59, nota 70).

În epoca următoare cuceririi romane, pantheonului autohton i s-au adăugat, pe lângă divinități romane, și unele răsăritene. Kernbach (p.391) a arătat că "abundența de zei orientali absorbiți a răspuns, fără îndoială, unei nevoi de religie a misterelor, ceea ce sistemul religios roman nu putea oferi; religia zalmoxiană oferise această ispită, așa cum intelectualii din Roma imperială se interesau îndeaproape de cultul zeiței hellenice Demeter și, implicit, de Misterele Eleusine" (v.mai jos).

O serie de autori susțin ipoteza unui monoteism daco-get (Vasile Pârvan, Jean Coman, R.Pettazzoni, E.Rohde) în baza afirmației lui Herodot: "ei nu cred că există vreun alt zeu decât al lor" (*Istoriei* IV, 94; trad. Legrand). În altă variantă de traducere (Adelina Piatkovski și Felicia Vanț-Ștef): "ei nu recunosc vreun alt zeu decât al lor".

În fine, Strabon arătase că "zeul suprem dacic este fără nume, fără calificare" (apud V.Lovinescu, *Dacia...*, p.35). Monoteismul, asociat acestei concepții, furnizează dovada unui nivel spiritual deosebit de elevat (exemplul lui Yahweh în Vechiului Testament). Lovinescu vedea în asta reflectarea unei Tradiții Primordiale, făcând analogia cu Brahma Nirguna; el considera că Zalmoxis nu era decât numele reprezentantului acestui Zeu nemărginit (ibid., p.36).

Din dialogul ce a avut loc între Socrate și un medic trac al lui Zalmoxis (Platon, *Charmides*, 157 d-e; v. mai jos), s-a apreciat că întâlnirea celor doi ar fi avut loc la Potideia (colonie corintiană din Tracia) între anii 432-429, deci în perioada războiului peloponezic. Alte repere situează cultul lui Zalmoxis în intervalul 514-339. Numele zeului începe a fi citat în sec.al V-lea. În altă ipoteză (Stelian Stoica), rădăcinile cultului acestuia ar data din sec.IX-VII (apud Kernbach, p.686-687).

CULTUL MARII ZEIȚE (MAMA DIVINĂ)

Cultul pentru Marea Zeiță sau Mama Divină era nelipsit din religia popoarelor antice și daco-geții nu făceau excepție. Prin așa-numita *interpretatio graeca*, sursele ce menționează zeitățile feminine le-au atribuit numele similare grecești. Eliade le indică pe cele importante, în primul rând pe "Artemis...zeitate chthoniană analogă zeițelor trace Bendis sau Kotyto (Kotys)" (Herodot, IV, 33).

Putem identifica, de asemenea, o treime sacră alcătuită din zeul cerului (furtunii), Terra Mater (Mama Pământ) și fiul lor, Dyonisos (cu numele trac de Sabos ori Sabazios) (*Istoria...*, p.169). A.Bodor (*Dacia*, N.S. VII, 1963, p.211-239) presupune cultul cuplului Liber-Libera a fi de origine dacică (*De la Zalmoxis...*, p.80, nota 134).

Bendis, ocrotitoarea femeilor, personifica Luna și corespundea nu numai lui Demeter, dar și Dianei romane (Diana sancta, potentissima). A.Fol și I.Marazov arată că Bendis era "cea mai răspândită personificare tracă a Mamei Zeilor". Imaginea ei apare în mai multe reprezentări plastice (O.Drâmba, p.803). În schimb, după Paul Mac Kendrick, "dacii nu și-au conceput antropomorf zeițele" (*Pietrele dacilor vorbesc*, București 1978, p.152). Cu toate acestea, corespondența purtată de regii daci cu împărații romani atestă că dacii iubeau în general simbolurile (apud Kernbach, p.389).

În perioada daco-romană, li se adaugă Minerva, Iuno, Ceres, Proserpina, Libera, Kybele, Isis, chiar și varianta locală a Dianei Mellifica, acestea fiind manifestări ale Zeiței, ale Mamei Divine (Kernbach, p.390-391).

Legenda lui Hermip (transmisă de Diogenes Laertios VIII, 41, Tertullian, *De anima* 28 și scoliastul *Electrei*, v.62), despre Pythagoras, al cărui nume este indisolubil legat de al lui Zalmoxis, l-a făcut pe Eliade să evoce o raționalizare a Marii Mame. La Metapont, oraș în care se credea că a murit Pythagoras, casa sa a fost transformată într-un sanctuar al Demetrei (*De la Zalmoxis*, p.41-42).

Diodor din Sicilia consemnase: "Zalmoxis pretindea că și lui îi dăduse legile Hestia" (*Biblioteca istorică* I, XCIV.2). Rezultă de aici că Zalmoxis ar fi fost doar legiuitorul aflat în relație cu divinitatea protectoare feminină (Kernbach, p.685), punând în evidență preeminența Zeiței.

Suidas a menționat că numele de Zamolxis aparținea unei zeițe !!! (apud Kernbach, p.685). Mircea Eliade arată că "după Suidas, Hera ar fi varianta greacă a lui Zalmoxis" (*De la Zalmoxis...*, p.57; subl.ns.). Deși faptul poate părea surprinzător, nu trebuie să pierdem din vedere că mulți exegeți considerau numele Zamolxis provenit de la cel al unei zeițe: Mama Pământ, reprezentată fie de

Semele ("zeița Pământului", mama lui Dionysos), fie de zeița chthoniană tracă de prim rang Zemelo, derivând de la cuvântul slav "zemle" - "pământ". Eliade, referindu-se la părerea lui I.I. Russu (*Anuarul Institutului de Studii Clasice*, V, Cluj, 1947, p.93), consemna: "Pentru savantul tracolog, valoarea semantică a temei zamol- este «pământ» și «puterea pământului»" (*De la Zalmoxis...*, p.60). Ori, este bine cunoscut nu numai că Pământul este Zeitatea feminină prin excelență, dar la fel este și Puterea (Shakti, în sanskrită), după cum se observă și din exemplul Diana sancta potentissima, menționată mai sus). De altfel, chiar funcțiile lui Zalmoxis îndreptățeau interpretarea amintită: "izvorul vieții, zeul vegetației, al reînvierii naturii, atributele lui erau legate de creșterea vitelor și de rodul ogoarelor" (O.Drâmba, p.803). Iar Russu (loc cit.) nu ezită să-l asocieze "sânului matern în care se reîntorc oamenii" (apud *De la Zalmoxis...*, p.60).

După cum a arătat Eliade, cultul Zeiței "a supraviețuit după romanizarea Daciei și numele de Diana se găsește în vocabula românească zâna. Diana Sancta din Sarmizegetusa a devenit Sânziana (=San(cta) Diana), figură centrală a folclorului românesc" (ibid., p.79).

Lovinescu semnalează un caz analog: "Există, de asemenea, și o divinitate colectivă dacică, numită *Dacia felix* asimilată cu Gaia. Această asimilare a divinității colective locale cu marele Principiu feminin era cu totul obișnuită în antichitate. În legende românești, *Dacia* e numită *Dochia*, *Deciana*, *Baba Gaia*" (*Dacia...*, p.34).

DECENEU

Dekaineos (gr.) sau Decaeneus (lat.) uneori ortografiat Dicineus, a fost cel mai celebru sacerdot daco-geț, zeificat ulterior, care a trăit în vremea lui Burebista.

Burebista l-a asociat la domnie, acordându-i "o putere aproape regală" (Iordanes, *Getica* XI, 67). După moartea celui dintâi, Deceneu succede ca rege. Prin urmare, marele preot era fie asociat al puterii regale, fie un posibil succesor al regelui, fie "rege și preot" în același timp, cum se intitula unul din predecesorii lui Decebal (O.Drâmba, p.792-793). Eliade se referă la marele preot Comosicus (*De la Zalmoxis...*, p.57).

Deceneu a îndeplinit rolul unui erou civilizator. După Strabon, el dobândise cunoștințe în Egipt (*Geografia* VII, 3.11), lucru confirmat și de Iordanes care susținea că el i-a inițiat pe geto-daci nu numai în filosofie, etică, logică, dar și în fizică și astronomie (*Getica* XI, 69-70). Platon elogiase, la rândul său, cunoștințele filosofice, astronomice și medicale ale lui Zalmoxis și ale sacerdoților daci.

"După Iordanes (XI, 67-68) Dicineus devine colaboratorul regelui Boruista când Sylla domnea peste romani, adică în jurul anului 80 î.e.n. și această indicație pare corectă" (*De la Zalmoxis...*, p.76). Eliade apreciază că "învățătura enciclopedică a lui Deceneu" indică "înflorirea culturală a dacilor în urma unificării realizate de Burebista și apogeul ei în timpul domniei lui Decebal" (p.77).

"Pe bărbații cei mai de seamă și mai înțelepți pe care i-a învățat teologia, i-a sfătuit să cinstească anumite divinități și sanctuare" (*Getica* XI, 71). În centrul religios de la Sarmizegetusa și împrejurimi, la Grădiștea Muncelului, s-au găsit până acum resturile a zece sanctuare (O.Drâmba, p.806).

Dar, cum vom vedea, Deceneu a fost, mai presus de orice, un autentic inițiat.

O INIȚIERE AUTENTICĂ

Istoricii, și mai ales arheologii admit ca "incontestabil că religia geto-dacilor ajunsese la un nivel de spiritualizare mai înalt decât toate celelalte religii înrudite ale popoarelor învecinate" (Radu Florescu, în comentariile de editor al *Geticii*, p.539).

Anticii remarcaseră asemănarea dintre cultul inițiativ existent la daco-geți și cultele Misteriilor grecești: cele de la Eleusis, cele dionisiace, etc. "Privită sub raportul practicilor de cult, religia daco-geților era o religie inițiativă și mistică" (O.Drâmba, p.802). În consemnările lui Herodot, Mircea Eliade "ghicește caracterul mistic al cultului" (*Istoria...*, p.174), explicând acest fapt prin aceea că "discreția sa a propos de Mistere este bine cunoscută" (loc.cit.).

Contrar părerii că Zalmoxis fusese inițiat de pitagoreici, situația se prezenta invers, căci grecul Hermippus Callimachus arăta textual că Pythagoras era "thrakôn dôxas mimoumenos" ("discipol al înțelepciunii trace"), cu atât mai mult cu cât Herodot admisese anterioritatea lui Zalmoxis față de marele matematician și filosof (*Dacia...*, p. 36).

După cum scria Herodot, geții "se cred nemuritori" (*Istoria* IV, 83). Eliade arată însă că "verbul «*áthanatizein*» (cf.V, 4) nu înseamnă a se crede nemuritor, ci «a se face nemuritor». Această «imortalizare» se dobândește prin intermediul unei inițieri" (*Istoria...*, p.174). Mai departe se menționează că dintre elementele cele mai caracteristice ale cultului "«imortalizarea» sufletului și învățătura privind existența beatifică...îl apropie pe Zalmoxis de Mistere" și că "în acest sens, poate fi comparat cu Dionysos al misterelor dionisiace" (ibid., p.175 și nota 90).

"Această post-existență fericită nu era deloc generală, ci se obținea prin intermediul unei inițieri...Hellanikos, care era mai vârstnic decât Herodot, dar care urmează povestirea sa, descriind ritul lui Zalmoxis îl numește pe bună dreptate « *teletai* » subliniindu-i caracterul inițiativ" (*De la Zalmoxis ...*, p.47). "În *Charmides*, dialog scris probabil cu vreo treizeci de ani după Herodot, Socrate vorbește de un medic trac pe care-l întâlnise, «unul din acei doctori ai regelui trac Zalmoxis despre care se zice că stăpânesc meșteșugul de a te face nemuritor» (136 d)" (ibid., p.46). Pe bună dreptate sublinia Eliade că, la fel cu inițiații Misterelor eleusine sau orficii, pentru geți, "numai «sufletul», principiul spiritual, îl întâlnește pe Zalmoxis" (ibid., p.49).

Pornind de la analogia cu Kronos-Saturn unii exegeți au interpretat numele lui Zalmoxis prin Zeul-Moș (N.Densusianu, R.Vulcănescu, apud Kernbach, p.685; *Dacia...*, p.36). După opinia noastră, sufixul este analog cu sanskritul Moksha, având semnificația de nemurire prin eliberarea din ciclul nesfârșit al reîncarnărilor. Zalmoxis este deci Zeul Mokshei, zeul care conferă nemurirea.

"Hippolit (*Philosophumena* II, 25) comunică o legendă conform căreia Zalmoxis ar fi propagat o doctrină pythagoreică printre celți... Anumiți autori moderni au apropiat druidismul de confreriile trace și geto-dace. Mai ales importanța marelui preot, credința în nemurire și știința sacră, de tip inițiativ, ale druidilor evocă paralelisme cu dacii. De altfel trebuie luate în considerare anumite influențe celtice, pentru că celții au locuit câțiva timp în regiunile occidentale ale Daciei" (*De la Zalmoxis...*, p.75-76).

În cele ce urmează vom arăta ca la geto-daci se regăseau elemente certe dovedind o inițiere autentică cum ar fi asceza și experiența extatică. Cât despre simbolismul energiei spirituale Kundalini, care atestă neîndoiește atingera unui nivel elevat al spiritualității, el va fi prezentat într-un capitol aparte.

"Strabon (*Geografia* VII, 3.3) reproduce, după Posidonius, că misienii se abțineau să mănânce carne, mulțumindu-se cu miere, lapte, brânză, și că din această cauză ei se numesc «cei ce se tem de Zeu» (*theosebeis*)...Strabon adaugă că, la traci, există solitari mistici cunoscuți sub numele de *ktistai* care trăiesc fără femei, se consacră zeilor și viețuiesc «eliberați de orice teamă»" (loc. cit.) (apud Eliade, *Istoria...*, p.171 și nota 79; vezi și *De la Zalmoxis...*, p.56-57,74). Strabon mai arată că în vremea lui Deceneu "practica pitagoreică de a se abține de la carne a rămas la ei ca o poruncă dată de Zalmoxis". "La daci, după o informație a lui Flavius Iosephus (*Antichități iudaice* XVIII, 2), acești asceți și contemplativi se numeau *pleistoi*, cuvânt pe care Scaliger l-a propus să fie citit *polistai*" (*De la Zalmoxis...*, p.71,74).

Circumambulația în jurul locurilor sacre sau dansul circular se întâlnesc în multe manifestări spirituale. Sunetele puternice erau folosite pentru a alunga demonii. După cum preciza Eliade, cultul lui Sabos (Sabazios), echivalentul trac al lui Dionysos, includea, pe fondul unor "zgomote de lovire în cazane de bronz, chimvale, fluiere", dansul circular, aprig, însoțit de strigăte de bucurie (*Istoria...*, p.169-170).

"Ca toți tracii, geții cunoșteau și ei extazul" arată Mircea Eliade (*De la Zalmoxis...*, p.56). "Experiențele extatice întăreau convingerea că sufletul nu e numai autonom, ci și susceptibil de o *unio mystica* cu divinitatea...Credințele arhaice, într-o supraviețuire vagă și aproximativă a sufletului, au fost treptat modificate, ducând, în cele din urmă, la ideea de metempsihoză, sau la diverse concepții despre nemurirea sufletului. Probabil că experiențele extatice care au croit drum unor astfel de concepții nu erau întotdeauna de tip «dionysiac», adică orgiastic. Extazul putea fi provocat și ... prin rugăciune" (*Istoria...*, p.170-171). După Eliade, experiența extatică era corelată, la triburile trace, cu "credința în nemurire și certitudinea beatitudinii sufletului decorporalizat". În cadrul manifestărilor extatice el menționa "oracolul lui «Dionysos»; templul se afla pe un munte înalt și profetesa prezicea viitorul în «extaz», ca și Pythia de la Delfi" (loc cit.).

Strabon (*Geografia* VII, 67) îl citează pe Zalmoxis alături de Amphiaraios, Trophonius, Orfeu și Musaios, care erau renumiți prin experiențele lor extatice. Iar Pythagoras, cu care era comparat Zalmoxis, fusese pus în legătură cu Aristeas, Abaris, Epimenide, Phormion, Empedocle. "Legende de la Pythagoras fac aluzie la raporturile sale cu zeii și spiritele". Aristeas, eroul unei călătorii (menționate anterior) în țara hiperboreilor, la nordul Mării Negre, trecuse de la moarte la înviere. Epimenide "postise și deprinsese extazele prelungite", devenind "stăpân al unei «înțelepciuni entuziaste», adică al unei anumite tehnici extatice". Phormion "a fost vindecat de o rană în urma unei călătorii extatice într-o regiune ciudată, aparținând unei «geografii mitice»"; ca și "Leonymos ajunge în «Insula Albă» - mai târziu localizată în Marea Neagră" (apud M.Eliade, *De la Zalmoxis...*, p.49-50, 52-54). Semnificația "Insulei Albe" (Leuke) identificată cu Insula Șerpilor din dreptul gurii Dunării, va face obiectul unei analize ulterioare.

Polyaenus (*Stratagemata* VII, 22) îl menționează pe Kosingas, rege al triburilor trace Kebrenoi și Sykaiboi, care era în același timp mare preot al Herei (v.mai sus "Cultul Marii Zeițe"). Când supușii săi deveneau recalcitranti, Kosingas îi amenința că se urcă la cer pe o scară de lemn, pentru a se plânge de purtarea lor. Simbolismul scării este atestat și în alte religii ale Orientului Apropiat antic și ale Mediteranei (M.Eliade, *Le chamanisme*, p.378 sq.). Eliade adaugă: "Ceea ce este sigur, e că în

episodul foarte raționalizat de Polyaeus, se descifrează un vechi rit trac de ascensiune extatică la Cer" (*De la Zalmoxis ...*, p.57).

Toate cele arătate l-au făcut pe marele istoric al religiilor să conchidă: "Este ceva adevărat în clișeele atât de populare în Grecia după Herodot, care-l plasau pe Zalmoxis alături de Pythagoras, Orfeu, Musaios și mai târziu de Zoroastru, de «înțelepții egipteni» sau de druizi. Toate aceste personaje erau cunoscute ca având experiențe extatice și capabile să reveleze mistere privind sufletul omenesc și supraviețuirea lui" (ibid., p.58).

Eliade a combătut - cu argumente asupra cărora nu are rost să insistăm - teoria că Zalmoxis ar fi fost un zeu al morții, precizând: "Zeii și zeițele morții domnesc peste o mulțime de morți, în timp ce divinitățile Misterelor admit pe lângă ele numai inițiați. Pe deasupra este vorba de două geografii escatologice diferite: tărâmurile strălucitoare care îi așteaptă pe inițiații în Mistere nu se confundă cu Infernurile subterane în care se adună morții" (op.cit., p.61).

Nu putem încheia acest capitol fără a menționa împrejurarea ce-l desemnează pe Deceneu a fi fost unul din marii inițiați ai antichității.

"Boirebistas...și l-a luat ca ajutor pe Dekaineos, un bărbat vrăjitor, care umblase multă vreme prin Egipt, învățând acolo multe semne profetice, datorită cărora susținea că tălmăcește voința zeilor. Ba încă, de la un timp, era socotit și zeu, așa cum am arătat când am vorbit despre Zamolxis. Ca o dovadă de ascultarea ce i-o dădeau, este și faptul că ei s-au lăsat înduplecați să-și stârpească viile și să trăiască fără vin" (Strabon, *Geografia* VII, 3.11).

Deși savanții i-au ignorat profunda semni-ficație, faptul în sine este extraordinar și credem că importanța sa nu poate fi îndeajuns apreciată. Căci interdicția dată de Deceneu echivalează cu o revoluție în concepția religioasă, dovedind că marele preot era un adevărat iluminat, o autentică personalitate, care atinsese un nivel spiritual excepțional. Gândirea lui Lovinescu se dovedește încăodată falsă și sterilă (*Interpretarea...*, p.134, nota de subsol și p.135). Mai întâi, viței de vie îi atribuie, în mod eronat, trăsături pozitive: "Vița de vie reprezintă în acest context o expresie materializată a originii și a caracterului de veșnicie a vieții spiritului uman, cu atât mai mult că unul din simbolurile energiilor «esență» este vinul" (!). Apoi, își pune retoric "întrebarea ce semnificație a avut smulgerea viței de vie de Burebista și Deceneu?", rămasă fără răspuns.

Să ne reamintim că în *Biblie*, opreliștea de a consuma vin era o poruncă divină. Astfel, Dumnezeu le-a cerut preoților (Aaron și fiii săi), sub amenințarea pedepsei cu moartea: "Tu și fiii tăi împreună cu tine, să nu beți vin, nici băutură amețitoare" (Levitic 10.9). "Nici un preot nu va bea vin" (Ezechiel 44.21). Cei care i se consacrau, "făcând juruința de nazireat, ca să se închine Domnului, să se ferească de vin și de băutură amețitoare", ba chiar și de must, struguri proaspeți ori uscați (Numeri 6.2-3; vezi și Amos 2.12). Îngerul Domnului i-a spus mamei care-l purta în pânțe pe Samson, destinat nazireatului (închinării): "să nu bei nici vin, nici băutură tare" (Judecători 13.4, 14). Tema se regăsește în Proverbe 23.29-31; Isaia 5.11, 22; 28.7; Osea 4.11. În Noul Testament arhanghelul Gavril îi vestește lui Zaharia că Ioan "nu va bea vin, nici băutură amețitoare (sicheră)" (Luca 1.15; vezi și 7.33).

Incompatibilitatea consumului de băuturi cu spiritualitatea nu fusese denunțată doar de Dumnezeu biblic. Krishna interzisese locuitorilor din Dwaraka să bea vin. Încălcând porunca, foarte mulți și-au găsit aici moartea, între care și fiul său, Pradyumna. În Grecia antică, negativitatea bacchantelor s-a manifestat împotriva divinității, atunci când l-au sfârtecat pe Orfeu, aruncându-i capul tăiat în Hebros.

Comparând cu cele poruncite de Yahweh numai slujitorilor săi, cât de extraordinar ne apare acum faptul că Deceneu a impus interdicția de a bea vin unui popor întreg ! Și asta, după ce, timp de secole, consumul de vin constituise un obicei general!

(urmare în numărul viitor)

Dan Costian

ENIGME

SAHAJA YOGA ȘI CHIMIA

INTRODUCERE

În zilele noastre, știința occidentală cunoaște două tendințe. Unii savanți văd în cele mai noi cuceriri ale minții umane o confirmare a cunoștințelor antice conservate de tradiția orientală (cazul fizicianului Prof. Dr. Fritjof Capra, autor al celebrei cărți *Tao of the Physics* este un strălucit exemplu). În același timp, alții continuă să fie tributari unui materialism anchilozat. Iată ce scria în acest sens Albert Lehninger, de la Facultatea de Medicină a Universității John Hopkins (SUA), autor al unui cunoscut tratat de biochimie: "De ce oare organismul viu pare să reprezinte mai mult decât suma părților sale neînsuflețite? Filosofii antici ar fi răspuns că organisme vii sunt înzestrate cu o forță vitală divină și misterioasă. Dar această doctrină...nu e altceva decât o superstiție și a fost respinsă de către știința modernă". Așa să fie oare?

SAHAJA YOGA este cea mai recentă metodă de yoga, care a fost dezvăluită marelui public, începând din anul 1970, de către SHRI MATAJI NIRMALA DEVI. Ea reprezintă chintesența unei multimilenare cunoașteri sacre (Nirmala Vidya). Probele arheologice din valea Indusului au atestat că yoga era binecunoscută în mileniul al treilea înainte de era creștină.

Pe baza acestei cunoașteri, Shri Mataji a revelat existența relației dintre elementele energetice ale corpului subtil și elementele chimice care se regăsesc cu precădere în sistemele vii. Astfel, în timp ce elementul carbon este manifestarea chakrei Muladhara, oxigenul este elementul canalului drept (Pingala nadi), hidrogenul caracterizează canalul stâng (Ida nadi), iar azotul corespunde canalului central (Sushumna nadi). Tot domnia sa a subliniat că acțiunea nefastă a alcoolului se datorează modificării de către acesta a structurii moleculelor de apă care nu mai pot prelua în bune condițiuni căldura degajată la nivelul ficatului. Lucrarea de față își propune să prezinte dovezile aduse de știința actuală în sprijinul celor arătate de Shri Mataji Nirmala Devi.

PERFECȚIUNEA NUMĂRULUI PATRU

Înțelepciunea antică indiană asociază acestui număr ideea de perfecțiune. Ceea ce posedă patru laturi (pătratul), patru sferturi, ori șade pe patru picioare, este complet și suficient pentru sine. Însuși Brahma, Creatorul are patru capete sau patru fețe și patru brațe. Simbolul Silabei Primordiale, al Logosului (Verbului) divin este chakra primordială (Adi Muladhara) care are patru petale, iar semnul ei sacru e swastika, având patru brațe. Muladhara e sălașul Fiului Divin (Ganesha, care are patru calități). La un nivel superior, Iisus Christos are ca simbol crucea, de asemenea cu patru brațe. Cartea sfântă Veda are patru părți, tot astfel precum Noul Testament are patru evanghelii. Shri Mataji a arătat că, în planul vieții organice, manifestarea Muladharei este atomul de carbon tetravalent, despre care vom vorbi mai jos.

În organisme vii, cele mai abundente elemente chimice sunt în număr de patru: hidrogenul, oxigenul, carbonul și azotul, care totalizează aproximativ 96% din masa majorității celulelor ce alcătuiesc aceste organisme. În corpul uman ponderea lor este și mai ridicată: 63% hidrogen, 25,2% oxigen, 9,5% carbon și 1,4% azot, adică 99,4% !

Această situație nu se poate explica decât prin aceea că numai combinațiile lor posedă capacitatea unică de a fi cele mai potrivite pentru procesele al căror ansamblu face cu puțință existența organismelor vii.

Potrivit concepției cosmogonice indiene, un ciclul cosmic complet este alcătuit din patru vârste. Prima, a perfecțiunii, cuprinde patru sferturi ale Dharmei și durează de patru ori mai mult decât ultima, cea mai imperfectă, în care Dharma a scăzut la un sfert. Cele intermediare sunt numite după numărul de sferturi pe care îl conțin: Treta (trei sferturi) și Dvapara (două sferturi).

Vom observa că cele patru elemente de bază sunt capabile să formeze legături covalente prin punerea în comun a propriilor electroni de valență, cu cei ai altor atomi. Or, pentru a-și completa învelișul electronic exterior, carbonul necesită patru astfel de electroni, azotul trei, oxigenul doi, iar hidrogenul numai unu.

Dintre toate legăturile cunoscute, covalența este, pe de departe, cea mai puternică, deci cea mai stabilă, iar tăria acesteia e invers proporțională cu masa atomică. Se observă însă că hidrogenul, carbonul, azotul și oxigenul sunt cele mai ușoare elemente ce pot forma covalențe, așa încât aceste legături vor avea tăria maximă.

CARBONUL

Chakra Muladhara este un centru bazal al sistemului energetic al corpului uman (Mula = rădăcină, Adhara = suport) fiind, de altfel, plasată la baza coloanei vertebrale. Este, deci, firesc ca elementul care îi corespunde să îndeplinească un rol similar. Într-adevăr, atomul de carbon, datorită particularităților sale, este nelipsit din combinațiile chimiei organice. Pe drept cuvânt s-a afirmat: "chimia organică este chimia carbonului și a combinațiilor sale", iar "carbonul stă la baza vieții".

Atomul de carbon este alcătuit din șase protoni, șase neutroni și șase electroni, din care patru sunt situați pe ultimul înveliș (de valență). El ocupă o poziție perfect mediană în sistemul periodic al elementelor, în grupa a patra (tot astfel cum coloana vertebrală la a cărei bază se află Muladhara este axa mediană a corpului uman). În această poziție el reprezintă o stare de echilibru perfect, întrucât poate atinge configurația stabilă fie primind patru electroni, fie cedând patru electroni. Carbonul în starea alotropă de diamant este cea mai dură substanță naturală și manifestă o inerție chimică remarcabilă. Nu este atacat nici de acizi, nici de baze și nici de halogeni. Cu oxigenul se combină abia la 800°C. Punctul său de topire e extrem de ridicat (peste 3500°C), ca și cel de fierbere (?4200°C).

Cei patru electroni de valență sunt orientați spațial, sub unghiuri de 109°28' formând un tetraedru regulat perfect. Este o valoare foarte apropiată de numărul 108, considerat sacru de către hinduși. În atomul de carbon regăsim astfel ideea de perfecțiune descrisă mai sus.

Datorită configurației tetraedrice a perechilor de electroni în jurul atomului de carbon simplu legat, prin legătura carbon-carbon se pot realiza multe structuri tridimensionale diferite. Nici un alt element nu poate forma molecule de o asemenea varietate de mărime, forme și grupe funcționale.

Din timpuri străvechi, înțelepții hinduși au atribuit chakrei Muladhara simbolul sanskrit al Silabei Primordiale OM și, după cum am arătat, pe cel al swasticii. Dar Muladhara, ca manifestare a Fiului Divin este totodată alpha a și omega W. Ceea ce este însă de-a dreptul surprinzător este că toate aceste patru simboluri se regăsesc în configurația spațială a norilor electronici de valență ai atomului de carbon !!

Este o confirmare extraordinară pe care știința modernă o aduce cunoștințelor pe care ni le transmite, din vechimea îndepărtată, Sahaja Yoga.

OXIGENUL

Fiind elementul cel mai răspândit din învelișul gazos, lichid și solid al planetei noastre, unde apare în proporție de aproape 50%, oxigenul e totodată o componentă importantă a materiei organismelor vii la care participă în proporție de 25,5%.

Canalul drept, Pingala nadi, căruia Sahaja Yoga îi asociază oxigenul, se caracterizează prin dinamism. Este canalul fierbinte, solar, al acțiunii.

Dintre elementele organogene, oxigenul este *cel mai reactiv*, fiind cel mai electronegativ, iar dacă ne referim la ansamblul elementelor, doar fluorul îl întrece, dar acesta din urmă e extrem de puțin răspândit (sub 0,03%). Oxigenul se combină direct cu aproape toate elementele, formând oxizi, cu degajare puternică de căldură (reacție exotermă). Practic, acestea "ard" în oxigen. Fac excepție doar halogenii și metalele nobile, dar oxizii lor se pot obține pe cale indirectă.

Importanța biologică a oxigenului este incalculabilă. În absența lui, animalele cu sânge cald mor în câteva minute; cele cu sânge rece sunt mai puțin sensibile, dar nici ele nu se pot lipsi de acest element. Oxigenul e necesar, de asemenea, vieții plantelor (la întuneric ele consumă oxigen și degajă bioxid de carbon, invers decât la lumină). Numărul de viețuitoare anaerobe e redus și acestea fac parte din cele inferioare (unele bacterii și unele drojdii). De altfel, Sahaja Yoga consideră aceste forme ca fiind manifestări ale unor entități negative, ieșite din circuitul evoluției.

HIDROGENUL

Canalul stâng, Ida nadi, căruia îi este asociat acest element, se află la antipodul celui drept. În aceeași relație se află și hidrogenul față de oxigen, știut fiind faptul că, între atomii organogeni, în timp ce oxigenul e cel mai electronegativ, hidrogenul e cel mai electropozitiv. Examinând poziția atomilor organogeni în sistemul periodic al elementelor, vom observa că oxigenul - asociat canalului drept - este situat în dreapta (grupa a VI-a), pe când hidrogenul - asociat canalului stâng - este plasat în extrema stângă (grupa I-a). Dacă avem în vedere și faptul că hidrogenul are cea mai mică masă atomică (A=1) și că tăria legăturii e invers proporțională cu această mărime, vom înțelege mai bine opoziția sa în raport cu oxigenul, cel mai greu dintre atomii organogeni (A=16).

Cele mai importante combinații în care se află hidrogenul la suprafața globului sunt apa și combinațiile organice din viețuitoare, deoarece în atmosferă e prezent în cantități extrem de mici, în

straturile superioare. În natura terestră există 0,9% hidrogen (0,22% în scoarță), în timp ce în corpul uman el constituie elementul major (63%).

AZOTUL

Situația mediană a canalului Sushumna, între polii opuși ai canalelor laterale se reflectă și în elementul care îi corespunde. Așa cum Sushumna e canalul echilibrului perfect, tot astfel azotul e prototipul stabilității (inerției) chimice, în opoziție cu marea reactivitate a elementelor caracteristice canalelor laterale: oxigenul (electronegativ, oxidant) și hidrogenul (electropozitiv, reducător). El se apropie de carbon (elementul Muladhareii situate la baza canalului central) care poate la fel de bine accepta sau dona 4 electroni (la azot raportul este 3-5). Modul în care azotul reunește tendințele extreme într-un echilibru perfect rezultă și din faptul că aminoacizii fundamentali pe care îi generează se împart, sub raportul activității optice, în două grupe: dextrogiri - rotind planul de vibrații al luminii polarizate spre dreapta (acid glutamic, alanină, arginină, glutamină, izoleucină, lizină, valină), respectiv levogiri, cu efect de rotire spre stânga (acid asparagic, asparagină, cistină, fenil-alanină, histidină, leucină, metionină, prolină, serină, tirosină, treonină, triptofan).

Asociindu-l canalului central, care este canalul susținerii, nu numai în sens fizic (coloana vertebrală), dar mai ales în planul evoluției spirituale, Sahaja Yoga atribuie azotului o poziție specială, în pofida faptului că ponderea sa în natură e de numai 0,03%, iar în corpul uman de 1,4%.

În contrast cu această proporție neînsemnată, știința modernă confirmă rolul important ce revine azotului în chimia vieții.

Principalele componente moleculare ale unei celule (în exemplul ales *Escherichia coli*) sunt următoarele: apă (70%), proteine (15%), acizi nucleici (7%), hidrați de carbon (3%), lipide (2%), molecule formatoare de blocuri (2%), ioni anorganici (1%). Dintre acestea, cele ce conțin azot (proteinele și acizii nucleici) totalizează 22% sau, raportând numai la substanțele organice (exceptând apa și ionii anorganici) circa 76% !

Proteinele (de la grecescul "proteis" - "prim") sunt cele mai importante macromolecule din celulă și reprezintă peste 50% din masa uscată a acesteia.

Se estimează că în organismul uman ar exista 100.000 proteine diferite și că totalul speciilor viețuitoarelor (peste 1,5 milioane) ar conține 10^{10} - 10^{12} tipuri de molecule de proteine și 10^{10} diferite feluri de acizi nucleici. Pentru comparație, să reținem că în chimia organică numărul de substanțe a căror structură se cunoaște este de ordinul milioane (10⁶). Această extraordinară varietate de proteine este alcătuită din numai 21 aminoacizi (unii autori nu includ aici hidroxi-prolina) aranjați însă într-o multitudine de succesiuni pentru a forma proteine diferite. La rândul lor, proiecțiile celor 7 chakre pe cele 3 canale totalizează 21 centre energetice diferite. Marea varietate de acizi nucleici conține acid deoxiribonucleic (ADN) și acid ribonucleic (ARN) a căror pondere în compoziția indicată mai sus, la *E.coli*, este de 1% ADN și 6% ARN. Fiecare din ei este alcătuit din câte patru blocuri structurale numite nucleotide. Concluzia la care conduce această analiză este că *"toate organismele vii au un strămoș comun"*.

Aminoacizii esențiali nu pot fi sintetizați de organismul animal, ci trebuie preluați din hrană. Proteinele ingerate nu pot fi folosite direct, ci sunt hidrolizate, în cursul digestiei, până la aminoacizi, din care apoi organismul își construiește (sintetizează) proprii sale proteine, după modele specifice. Acestea sunt necesare atât procesului de creștere, cât și susținerii vieții, prin contribuția la refacerea țesuturilor și la sinteza de hormoni și enzime ce îndeplinesc rolul de catalizatori în procese biochimice vitale. Vedem în aceasta corespondența materială a sustentației pe care o asigură, în plan spiritual, canalul Sushumna. Pe drept cuvânt, metabolismul clasei de compuși cu azot alcătuiește unul din cele mai importante capitole ale biochimiei. În procesul de metabolizare al aminoacizilor în organism se pot distinge trei grupe: cei glucogenici (majoritatea) se încadrează în metabolismul hidraților de carbon; cei cetogenici (leucina, izoleucina, fenil-alanina și tirozina) - în metabolismul grăsimilor (formând acetonă și acid acetil-acetic, ca produși de excreție); în fine, la a treia grupă (lisina, metionina, triptofanul și histidina) nu se cunosc produșii de transformare.

O altă trăsătură distinctivă a acestei importante clase de compuși azotați este faptul că organismul animal nu face rezerve de proteine, așa cum depozitează grăsimi și glicogen (provenit din hidrați de carbon). Analiza cu raze X efectuată pe alpha-keratine (proteinele fibroase ale părului și lânii) a arătat că lanțurile lor polipeptidice sunt spirale alpha-elcoidale orientate spre dreapta, având 3 și 1/2 resturi de aminoacid pe spirală. Să fie aceasta în armonie cu faptul că energia Kundalini este și ea încolăcită de 3 și 1/2 ori ? Această structură elicoidală e menținută prin legături de hidrogen intercatenare maxime. Fiecare atom de oxigen carbonilic al fiecărei unități peptidice din elicea alpha este legat prin legături de hidrogen de grupa -NH- alăturată.

Înțelepciunea hindusă a ajuns la concluzia că evoluția spirituală a fiecărei ființe este determinată de "memoria" actelor săvârșite în viețile anterioare, adică de Karma. Însă cum canalul evoluției spirituale

e Sushumna căruia Sahaja Yoga îi asociază azotul, ar trebui ca păstrarea antecedentelor să fie pusă în relație cu moleculele ce conțin acest element. Este exact ceea ce demonstrează știința modernă.

Tratatul de biochimie amintit face precizarea că "simbolurile în care informația genetică e codificată în ADN au dimensiuni submoleculare". ADN este macromolecula informațională a cromozomilor. Segmentul ADN ce codifică o catenă polipeptidică se numește genă. Prin intermediul ARN informația genetică determină fiecare celulă să producă un set caracteristic de proteine.

Pentru a ne forma o idee despre scara dimensională implicată la nivelul biologic, vom reda mai jos câteva ordine de mărime ca repere:

Dimensiunea lungimii Masa

aminoacizi 10^{-1} nm 10^2 dalton proteine globulare 10^0 nm 10^4 dalton ribozomi, bacteriofagi 10^1 nm 10^6 dalton
proteine lineare 10^2 nm 10^5 dalton virusuri 10^2 nm 10^7 dalton.; 10^{-4} pg coli, mitocondri 10^3 nm 10^0 pg
protoplaste 10^3 nm 10^1 pg celule hepatice 10^4 nm 10^3 pg

Reamintim că $1 \text{ nm} = 10^{-9} \text{ m}$, $1 \text{ dalton} = 1,67 \cdot 10^{-24} \text{ g}$, $1 \text{ pg} = 10^{-12} \text{ g}$

Ne exprimăm opinia că, potrivit mecanicii cuantice (ce admite dualismul corpuscul-undă și corespondența masă-energie), odată ce coborâm în domeniul submolecular ori subatomic, simbolurile pentru codificarea genetică ar putea fi interpretate ca niveluri energetice (vibratorii) specifice, ceea ce ar putea explica influența Karmei asupra elementelor caracteristice ale corpului subtil.

Știința a ajuns azi la concluzia că "informația genetică e codificată sub forma unei secvențe specifice a celor patru blocuri de structură diferite ale nucleotidelor din molecula lineară a ADN. Informația unidimensională este tradusă în componentele tridimensionale macromoleculare și supramoleculare din organismele vii, prin traducerea structurii ADN în structura proteinică. Fiecare tip de lanț polipeptidic va asuma propria sa configurație tridimensională specifică, iar aceasta îi va conferi, la rândul său, o activitate biologică specifică".

APA

Mult răspândită în natură, apa apare sub forma celor trei stări de agregare. În cele mai multe viețuitoare, pe lângă faptul că reprezintă între 70 și 90% (99% la meduze, de exemplu) din greutatea acestora, apa constituie faza continuă a organismului acestora.

Fiind o substanță atât de familiară și comună, adesea apa e privită drept un lichid inert, neutru, destinat mai curând să umple spațiul din organismele vii. În realitate, departe de a fi așa ceva, ea se distinge printr-un ansamblu de proprietăți remarcabile, care o singularizează în raport cu alte lichide. Dintre acestea, valorile anormal de ridicate ale punctului de topire, punctului de fierbere, căldurii latente de topire, căldurii latente de vaporizare, tensiunii superficiale și constantei dielectrice, comparativ cu hidrurile unor elemente apropiate de oxigen, ca H_2S și NH_3 , indică existența în apă a unei structuri aparte, datorată existenței unor forțe de coeziune puternice între molecule. La rândul lor, acestea au drept cauză formarea așa-numitelor *legături de hidrogen* ce se stabilesc între atomul de oxigen al unei molecule și unul din atomii de hidrogen ai moleculei învecinate.

Încă din anul 1922, Mecke stabilise, prin măsurarea spectrului de absorbție în infraroșu, că în stare normală, moleculele de apă au forma unui unghi având în vârf atomul de oxigen, în timp ce laturile constă din legăturile covalente ce-l unesc pe acesta cu fiecare din cei doi atomi de hidrogen. Spectroscopia și analiza cu raze X au permis determinarea precisă a valorii unghiului ($104,5^\circ$) și a distanței medii interatomice hidrogen-oxigen (0,0965 nm). Această structură puternic asimetrică determină apariția unei sarcini negative parțiale la atomul de oxigen, în timp ce atomii de hidrogen dobândesc o sarcină pozitivă parțială, cu alte cuvinte, molecula de apă are o structură dipolară. Compensarea acestei sarcini parțiale tinde să fie realizată prin stabilirea legăturilor de hidrogen amintite.

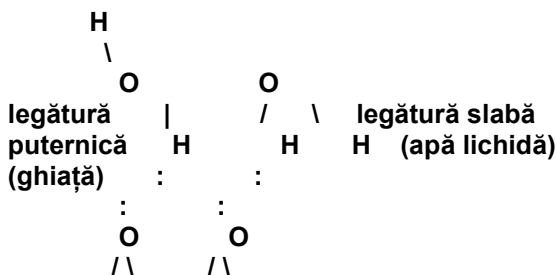
Distanța dintre atomul de oxigen și cel de hidrogen în cazul legăturii de hidrogen este diferită de cea din legătura covalentă, fiind de 0,117 nm la gheață (Latimer și Rodebush, 1920). Această valoare mai mare se explică prin faptul că în raport cu legătura covalentă puternică, legătura de hidrogen este mai slabă, ceea ce se vede și din valoarea energiei acesteia din urmă (circa 4,5 kcal/mol, față de 110 kcal/mol la legătura O-H covalentă). Legăturile de hidrogen produc benzi de absorbție caracteristice, la anumite lungimi de undă, în spectrele de vibrație- rotație din infraroșul apropiat, putând fi astfel puse în evidență.

Modul de asociere al moleculelor de apă prin legături de hidrogen a fost stabilit prin spectroscopia de raze X a cristalelor de gheață (J.D.Bernal, 1933; L.Pauling, 1935). În cristalul de gheață comună (gheața I) moleculele de apă formează tetraedri regulați, fiecare atom de oxigen fiind înconjurat de alți patru

atomi de oxigen. Din acest punct de vedere, structura e asemănătoare rețelei atomilor de carbon din diamant (J.D. Watson, *The Molecular Biology of the Gene*, W.A.Benjamin Inc., New York 1965, p.120).

Spectrele Raman au arătat că această structură tetraedrică e stabilă la temperaturi foarte joase (-183°C) deoarece, la temperatură mai înaltă, o parte din legăturile de hidrogen se desfac datorită mișcărilor termice ale moleculelor, stabilindu-se un echilibru între moleculele asociate și cele neasociate. În apropierea punctului de topire (0°C), circa 15% (după alții 10%) din legăturile de hidrogen sunt desfăcute, în timp ce la 40°C proporția acestora este de aproximativ 50%. Dacă la gheață fiecare atom de oxigen era înconjurat de alți 4 atomi identici, iar distanța dintre ei era de 0,276 nm, în apa lichidă la 0°C cifra este 3,6, iar distanța crește devenind 0,29 nm la 15°C și 0,305 nm la 83°C. La 100°C există încă legături de hidrogen, după cum o dovedesc valorile ridicate ale constantei dielectrice și căldurii de vaporizare. Fluiditatea apei lichide concomitent cu prezența în mare număr a legăturilor de hidrogen se explică prin faptul că acestea se rup și se desfac continuu, cu mare viteză (timpul de înjumătățire al fiecărei legături de hidrogen este de cca. 10^{-11} s).

Pentru a explica proprietățile apei s-au elaborat numeroase modele structurale, dar niciunul nu a fost complet verificat de experiență. Modelul de *continuum* sugerează că deși la topirea gheții majoritatea legăturilor de hidrogen se mențin fără a fi rupte, odată cu creșterea temperaturii asistăm la distorsionarea lor prin alterarea colinearității atomilor de oxigen:

(continuarea în numărul viitor al revistei)

Dan Costian